

Hallituksen esitys laiksi energiaintensiivisen teollisuuden sähköistämistuesta

Ympäristövaliokunta 21.4.2022
Anna-Maija Sinnemaa, TEM

Työ- ja elinkeinoministeriö
Arbets- och näringsministeriet

Päästökaupan valtiontukisuuntaviivat

- Päästökauppadirektiivi (2003/87/EY) kehottaa jäsenmaita ottamaan käyttöön taloudellisia toimenpiteitä sellaisten toimialojen hyväksi, jotka ovat alttiita todelliselle hiilivuodon riskille sen vuoksi, että sähkön hintoihin siirretyistä kasvihuonekaasupäästöihin liittyvistä kustannuksista aiheutuu merkittäviä välillisiä kustannuksia
- Komission päästökaupan valtiontukisuuntaviivoissa (2020/C 317/04) on annettu yksityiskohtaiset säännöt, miten kansallisesti voidaan korvata päästökaupan sähkön hintaan aiheuttamia välillisiä kustannuksia
- Välillisten kustannusten korvaaminen kansallisin tukiohjelmin on osa keinovalikoimaa, miten hillitään globaaleilla markkinoilla toimivien yritysten riskiä hiilivuodolle
 - Päästökaupan suoraa kustannusvaikutusta hillitään päästöoikeuksien ilmaisjaolla
 - Komissio ehdottanut uutta hiilirajamekanismia (erillinen asetus), joka asteittain korvaisi ilmaisjaon tietyillä toimialoilla
- Valtiontukisuuntaviivoja päästökaupan välillisten kustannusten korvaamiseksi kansallisilla tukiohjelmissa on mahdollista soveltaa 4. päästökauppakaudella eli vuosina 2021-2030
- Päivitetyt suuntaviivat korvasivat 3. päästökauppakaudella, vuosina 2013-2020 voimassa olleet suuntaviivat
- Suomessa oli aiempien suuntaviivojen mukainen määräaikainen viisivuotinen tukiohjelma, päästökaupan epäsuorien kustannusten kompensaatiotuki, jonka mukaista tukea maksettiin vuosina 2017-2021
- Suuntaviivojen mukaisen tuen käyttöönotto edellyttää, että komissio on hyväksynyt sen

Sähköistämistuki on valmisteltu valtioneuvoston suositusten mukaisesti (1)

- Tuella korvataan osin päästökaupan sähkön hintaan aiheuttamia välillisiä kustannuksia toimialoille, jotka altistuvat merkittävälle hiilivuodon riskille välillisten kustannusten takia
- Sähköistämistuki olisi viisivuotinen, sen mukaista tukea myönnettäisiin vuosina 2022-2026 vuosien 2021-2025 tietojen perusteella
- Tukeen oikeutetut toimialat rajataan valtioneuvoston suositusten mukaisesti
- Tuki lasketaan suositusten laskentakaavojen mukaisesti, keskeistä laskennassa muun muassa:
 - laitoksen kuluttaman sähkön määrä tai tuotannon määrä
 - päästöoikeuden hinta
 - sovellettava tuotekohtainen vertailuarvo
 - tuki-intensiteetti
- Myönnettävä tuki kuvaa laskennallisesti päästökaupan kustannusta sähkön hinnassa
- Valtioneuvoston suositusten mukaisesti tuki saa olla enintään 75 % laskennallista välillisistä kustannuksista
- Kansallisesti tuki-intensiteetti olisi 25 % välillisistä kustannuksista tai enintään 150 miljoonaa euroa/vuosi
- Tuki tulee myöntää ja maksaa määräytymisvuotta seuraavana vuonna

Sähköistämistuki on valmisteltu valtiontukisuuntaviivojen mukaisesti (2)

- **Toiminnanharjoittajan tulee olla tehnyt energiatehokkuuslain mukainen energiakatselmointi:** joko itsenäisenä katselmuksena tai sertifioidun energianhallintajärjestelmän tai ympäristöasioiden hallintajärjestelmän, esim. EU:n ympäristöasioiden hallinta- ja auditointijärjestelmän (EMAS), puitteissa
 - Pienillä ja keskisuurilla veloitteen täytyminen tulisi osoittaa ensimmäistä tuen myöntämisvuotta seuraavana vuonna
- **Suuntaviivoissa kolme vaihtoehtoista vähähiilisyyttä edistävää ehtoa,** joiden noudattamisesta jäsenmaan tulee huolehtia:
 - Sähköistämistuessa edellytetään, että toiminnanharjoittaja osoittaa, että vähintään 30 % sen kuluttamasta sähköistä on peräisin hiilettömistä lähteistä.
 - Muut suuntaviivojen vaihtoehdot, joita ei sähköistämistuessa sovelleta, koska niiden ei arvioida kohtelevan tuen piiriin kuuluvia toiminnanharjoittajia tasapuolisesti:
 - katselmuksesta tehtävän raportin suositusten noudattaminen siltä osin kuin niiden edellyttämien investointien takaisinmaksuaika on enintään kolme vuotta ja investointien kustannukset ovat oikeasuhteisia; tai
 - edellytetään tuen saajia investoimaan tukisummasta vähintään 50 prosenttia hankkeisiin, joilla saadaan vähennettyä laitoksen kasvihuonekaasupäästöjä huomattavasti alle päästökaupan ilmaisjaossa sovellettavan vertailuarvon.

Kansallinen lisäehto tuen käytölle

- Tukea saavien toiminnanharjoittajien tulee käyttää vähintään 50 % myönnetystä tuesta kehittämistoimiin, joilla se edistää Suomessa sijaitsevan toimintansa muuttumista hiilineutraalimmaksi
- Tavoite: ohjata toiminnanharjoittajia kehittämään teollista tuotantoaan hiilineutraalimmaksi
- Tuki tulisi käyttää kehittämistoimista syntyviin kustannuksiin 31.12.2028 mennessä
 - Tukea myönnetään vuosittain vuoteen 2027 saakka, toiminnanharjoittajilla tämän jälkeen vielä aikaa käyttää tuki laissa edellytetysti
- Toimet voivat kohdistua esimerkiksi toiminnan sähköistämiseen kasvihuonekaasupäästöjen vähentämiseen, energiankäytön tehostamiseen ja uusiutuvan energian käytön lisäämiseen
- Toimet voivat olla muun muassa investointeja, hankintoja ja tutkimus- ja kehittämistoimintaa
- Kehittämistoimista syntyviin kustannuksiin ei tulisi kohdistua valtiontuiksi katsottavia tukia
- Tarkempia säännöksiä kehittämistoimista, niiden edellytyksistä ja hyväksyttävistä kustannuksista sekä kehittämistoimia ja niiden kustannuksia koskevien tietojen toimittamisesta ja käsittelystä on tarkoitus antaa valtioneuvoston asetuksella

Sähköistämistukilaissa säädettäisiin lisäksi:

- Tukiviranomaisena toimivan Energiaviraston tehtävistä;
- Tuen hakemiseen liittyvistä menettelyistä;
- Valvonnasta;
- Tuen palauttamisesta ja takaisinperinnästä sekä
- Erinäisistä säännöksistä, kuten:
 - Muutoksenhaku
 - Maksut
 - Tietojen säilyttäminen
- Tuen hakemiseen liittyvistä yksityiskohdista, kuten hakemuksen sisällöstä ja määräajoista säädettäisiin valtioneuvoston asetuksella

Arvioidut vaikutukset toimialoihin:

- Sähköistämistukeen oikeutettuja toiminnanharjoittajia on noin hieman yli 30 ja laitoksia arviolta 70
- Toimialoista keskeisimpiä ovat metsä-, metalli-, ja kemianteollisuuden alat

NACE -koodi	Toimialan nimike
14.11	Nahkavaatteiden valmistus
24.42	Alumiinin valmistus
20.13	Muiden epäorgaanisten peruskemikaalien valmistus
24.43	Lyijyn, sinkin ja tinan tuotanto
24.10	Raudan, teräksen ja rautaseosten valmistus
17.12	Paperin, kartongin ja pahvin valmistus
17.11	Massan valmistus
19.20	Jalostettujen öljytuotteiden valmistus
24.44	Kuparin tuotanto
24.45	Muiden värimetallien tuotanto
20.16.40.15	Polyetyleeniglykolit ja muut polyeetterialkoholit alkumuodossa
24.51	Raudan valu
23.14.12.10	Lasikuitumatot
23.14.12.30	Lasikuituohutlevyt
20.11.11.50	Vety
20.11.12.90	Epäorgaaniset epämetallien happiyhdisteet

- Toimialalistaus muuttunut hieman aiemmin sovelletusta

Arvioidut taloudelliset vaikutukset:

Tuen maksuvuosi	2022	2023	2024	2025	2026
Päästöoikeuden hinnan määrittämisvuosi	2020	2021	2022	2023	2024
Päästöoikeuden hinta-ennuste (euroa)	27	55	65	70	75
Arvio myönnettävästä tuen määrästä, budjettikattoa ei huomioitu (miljoonaa euroa)	87	177	209	226	242
Arvio myönnettävästä tuen määrästä, budjettikatto huomioitu (miljoonaa euroa)	87	150	150	150	150

- Viiden vuoden aikana myönnettävän tuen jakautumien toimialoittain:

	Tuki (miljoonaa euroa)	Osuus (%)
Metsäteollisuus	412	60
Metalliteollisuus	179	26
Kemian teollisuus	96	14
Yhteensä	687	100

- Myönnettävä tuen määrä/toiminnanharjoittaja vaihtelee merkittävästi
- Arvioihin liittyy epävarmuutta

Arvioidut ympäristövaikutukset:

Hiilivuotoriskin hillintä:

- Valtiontukisuuntaviivoihin pohjautuvan sähköistämistuen tavoite on pienentää tuettavien toimialojen riskiä hiilivuodolle.
- Hiilivuodolla tarkoitetaan kasvihuonekaasujen maailmanlaajuisia kokonaispäästöjen lisääntymistä seurauksena siitä, että yritykset siirtävät tai perustavat tuotantoa Euroopan unionin ulkopuolelle, koska ne eivät pysty siirtämään EU:n päästökauppajärjestelmästä aiheutuvia kustannuksia asiakkailleen ilman markkinaosuuden merkittävää vähentymistä.
- Hiilivuodon mittaaminen ja arviointi ilmiönä on haastavaa. Valtioneuvoston 2020 julkaiseman Hiilitullimekanismit ja niiden taloudelliset vaikutukset EU:ssa ja Suomessa -selvityksen mukaan viitteitä hiilivuodon toteutumisesta on nähtävissä EU:ssa jo aiemmilla päästökauppakausilla.
- Merkittävästi kohonnut päästöoikeuden hinta lisää päästökaupan kustannusvaikutusta aiempaan verrattuna.

Hiilineutraaliuden edistäminen:

- Arvio hiilineutraaliutta edistäviin kehittämistoimiin vuoteen 2029 mennessä kohdistuvasta tuesta:

	Tuki (miljoonaa euroa)	Osuus (%)
Metsäteollisuus	206	60
Metalliteollisuus	90	26
Kemianteollisuus	48	14
Yhteensä	344	100

- Tuella arvioidaan olevan mahdollisia myönteisiä vaikutuksia yritysten energiatehokkuudelle ja teollisten prosessien sähköistymiseen, energiatehokkuuden parantumiseen, uusiutuvien energiamuotojen käytön lisääntymiseen.
- Täsmällisiä vaikutuksia on kuitenkin ennalta vaikea arvioida koska myönnettävän tuen määrään ja siten myös kehittämistoimiin kohdistuvan tuen määrään liittyy epävarmuutta.

Lopuksi:

- Sähköistämistuen valmistelun yhteydessä on saatu vahva indikaatio, että huomattava osa jäsenvaltioista valmistelee suuntaviivojen mukaisen tukiohjelman käyttöön ottoa
- Komissio on 20.4. mennessä hyväksynyt seuraavien jäsenvaltioiden tukiohjelmat: Espanja, Italia ja Tšekki
- Sähköistämistuen valmistelun yhteydessä Suomi on käynyt vuoropuhelua komission kanssa tukijärjestelmän hyväksyntään liittyen
- Työ- ja elinkeinoministeriö on teettänyt AFRY Management Consulting Oy:lla selvityksen tuen toteuttamisesta Suomessa

Anna-Maija Sinnemaa

anna-maija.sinnemaa@gov.fi

+358 50 511 0410

